

CHRISTOPHE PLANTIN

AF EMIL GIGAS

DETTE Aar har Byen Antwerpen taget Anledning til at fejre en Jubelfest for en af dens navnkundigste Borgere, nemlig den store Bogtrykker og Boghandler *Plantin*.

Han var egentlig en Franskmand, født 1514 i Nærheden af Tours, af jævn Herkomst, ikke med Adelsblod i Aarerne, saaledes som hans forfængelige Efterkommere gerne vilde hævde, dengang de selv havde faaet Adelsprivilegium i Nederlandene. Han lærte Bogbinderi og Bogtrykkeri i Caen i Normandiet og giftede sig der. 1549 kom han til Antwerpen, hvor han nedsatte sig som Bogbinder og Æskemager, men tillige drev et lille Trykkerværksted, hvorfra

den første Bog udgik 1555; tillige holdt hans Kone Kniplings- og Lærredsbutik. Faa Aar efter sin Ankomst til Byen havde han det Uheld en Aften at blive farlig saaret ved et Stiksaar af en beruset Person, som antog ham for en Anden; og da han med Nød og neppe var kommen sig, helligede han sig væsentlig Bogtrykkervirksomheden (som mindre anstrengende i legemlig Henseende for ham) og begyndte et større Trykkeri. Dettes Frembringelser skaffede ham snart Ry, idet han allerede 1559 ansaas for Antwerpens første Bogtrykker, omend hans Bøger ikke dengang endnu vare slet saa fuldentd udførte som senere. Til Bevis paa den allerede betydelige Virksomhed, han udfoldede paa dette Tidspunkt, kan tjene, at der i 1558 udgik 14 Værker fra hans Presser, 30 i 1561; og hans Anseelse, bevirkede, at Kong Filip II af Spanien, under hvem Landet hørte, gav ham Titel som »Architypographus« eller »Prototypographus« og Eneret paa Trykningen af Messebøger, Breviarier osv. i de spanske Riger og Lande. Tillige havde han i flere Aar Opsyn med hele Faget i Antwerpen, prøvede Arbejdernes Dygtighed og tog dem i Ed: at de ikke vilde trykke noget mod Kirken fjendtligt. Toppunktet af hans Forretning betegnes ved, at han fra 1576 installerer sig i en anselig Bygning i »Rue Haute«, som han udvider og forskønner i de paafølgende Aar.

Sit Mesterskab, hvad typografisk Kunst angaar, havde han allerede naaet i Aarene 1564—67; navnlig er »Oeconomia sacra« fra 1564 et uforligneligt Arbejde. Han var omtrent paa den Tid traadt i Forbindelse med et Konsortium af ansete Mænd i Antwerpen, der støttede ham i et Par Aar med deres Formue. Kort efter fik han selve Kong Filips Understøttelse til det Værk, som vel er det betydeligste, der er udgaaet fra hans Officin, nemlig »den Plantinianske Polyglot«, en Folio-Bibel i fire Sprog (Latin, Græsk, Hebraisk og Chaldæisk). Det kunde synes lidt underligt, at hans katholske Majestæt saaledes udmærkede den antwerpenske Bogtrykker; thi 1562 var det blevet forebragt Statholderinden i Flandern, at et kættersk Skrift mentes at være udkommet hos Plantin, dog uden hans Navn; Plantin var dengang i Paris i Anledning af nogle Pengesager, rejst for flere Uger siden, og tre af hans Folk havde givet Skriftet ud uden hans Vidende. De arresteredes med hele Plantins Husstand, tilstod Sagen og bleve haardt straffede. Plantin kom først hjem over 1½ Aar derefter og klarede sin Sag hos Margrethe af Parma; men man havde dog flere Gange Mistanke mod ham siden den Tid. Sikkert er det, at han stod i nært Forhold til Sværmeren Hendrick Niclaes, ja kan anses som Medlem af dennes Sekt, og trykkede Bøger for N. og en anden Sekterer, Barrefelt; dette er først blevet opdaget i vore Dage. Det var Kardinal Granvella og Diplomaten Zayas, som især fik skaffet ham Kongens

extrudant : nec diligentiam vitupero , πόνος
 ἢ χρολις ὀυδὲν ἐντυχεῖ , ac scio Platonem octua-
 gesimo ætatis anno suos dialogos non depo-
 suisse : sed ista dico , vt τούτων ἡμετέρον ὄυ-
 τούτων dies ferè totidem cum illorum annis
 conferam , meisque incultis , & ineptis ve-
 niam impetrem benignam . Agnosco enim
 quædam esse vulgaria , sed aliter tamen ex-
 posita , nec omnino diffido ex hoc numero
 aliquot fore insignia , & luce , memoriaque
 digna , si amicorum me iudicium non fallit.
 Audiam igitur priùs quid alij de hoc meo
 subito consilio , præproperoque fœtu senti-
 ant : quòd si mihi bilem mouerint , vel ani-
 mum his collaudatis addiderint , meliora his,
 & grauiora quæ in manibus habeo , absoluam.
 Constitui enim , quæ imitatione inter Home-
 rum & Virgilium conueniunt ὑποτυπώματα,
 multa Athenæi , plura Philostrati , & Pausaniæ,
 vnà cum posticis vetustorū nummorum parti-
 bus , lapillis variè insignibus , interpretatione
 non ingrata , cum bonis , & harum rerū studio-
 sis breui communicare . Interè hæc lector fi-
 dei , pignorisque nomine habeto , ac vt citius
 reliqua prodeant , cum venia laudato . Quòd
 verò aliqua clarissimorum virorum nomina ad-
 diderim , non ambitiosè factum putes : nec
 enim hos noui solùm , qui omnem adhuc æta-
 tem apud exteros traduxi : sed vt pro meritis,
 memo-

A M P L I S S I M O V I R O
 M I C H A E L I H O S P I T A L I O ,

FRANCIÆ CANCELLARIO, LVDO-
 VICVS RVSSARDVS I. C. S.

M E M I N I me , vir amplissime , ante bien-
 nium tibi promississe , & scriptis professum
 esse , fore vt Pandectæ Iuris ciuilis à mere-
 cogitate , & notis illustratæ in tuo nomine
 apparerent : cuius rei multas graues , & idoneas causas
 habebam : quòd in tua schola essent scriptæ , ac prouide
 iure quodam tuo , quasi fructus quidam fundi tui , tibi
 deberentur : quòd plurimis tuis in me meritis hanc gra-
 tia referendæ voluntatem testatam relinquere par esset :
 quòd denique sine vllis tuis in me meritis præstantissi-
 mam tuam virtutem , & plurimarum maximarumq;
 rerum doctrinam hoc munere dignas esse censerem . Fi-
 dem igitur meam tam iustis de causis tibi obstrictam
 libro : idque eò libentius , quòd me nouo quoque benefi-
 cio nuper ornasti : & præclaræ illæ tuæ virtutes exem-
 plo parum cognite , te ad summum honoris fastigium
 extulerunt : in quo quia summa reipub. nostre tibi com-
 missa est , ac maxime iuris consuetudi , defendendiq;
 hunc iuris thesaurum iure optimo tibi consecrari opor-
 tuit . Abs te autem etiam atque etiam peto , vt quando
 iam hoc tribuisti humanitati tuæ , vt me susciperes , tri-
 buas idem constantia , vt susceptum tuearis , ac foueas :
 ita tamen si me tuo præsidio ac studio dignum , id est ,
 meum ingenium in optimis artibus , ac præsertim iuris
 ciuilis disciplina exercentem , meamque voluntatem ad
 vnam virtutem dirigentem , & audites , & re ipsa cogno-
 sces . Vale . Auarici Biturigum , Calend. Iun.

∞ 2 L V D O

Efter Plantins Jus Civile 1567, i Originalens Størrelse.

Efter Plantins Emblemata af Sambucus 1564, Originalens Størrelse.

Protektion. Da man havde hørt i den lærde Verden, at Plantin paatænkte en ny Udgave af Kardinal Jimenez' »complutensiske« Polyglotbibel (Alcalá 1514—17), tilbød Byen Frankfurt ham Pengehjælp, hvis han vilde trykke den der; men han vilde heller gaa til sin Suveræn og opnaaede da efter nogen Forhandling, at Filip II lovede en anselig Sum Penge, — 21,200 Gylden blev det i Alt. Kongen forlangte, at hvert enkelt Ark sendtes ham, efterhaanden som de udkom, og han lod sin Kapellan, den lærde *Benito Arias Montano* (en udmærket Mand, som blev en god Ven af Plantin), drage til Antwerpen for at have Overopsyn med Arbejdet. Under ham virkede navnlig *Frans Ravelinghen (Raphelengius)*, Plantins Svigersøn, ved Tekstens Redaktion. Der blev i Alt trykt 1213 Eksemplarer af Værket, deraf 13 paa Pergament, 10 paa italiensk Imperialpapir; det begyndtes 1568 og sluttedes 1573 og omfatter otte Bind med kobberstukne Tavler, Træsnitrammer og Initialer med ofte temmelig ubibelske Figurer, f. Eks. Satyrer og Abekatte. Hvert Par Sider indeholder i to Gange to Spalter den hebraiske og græske Tekst samt den latinske Oversættelse (Vulgata) — med Antikva, og en nyere paa samme Sprog — med Kursiv; forneden den chaldæiske Omskrivning og en latinsk Oversættelse af den. I Fortalerne, Dedikationerne og Privilegierne, som danne Indledningen, har Plantin ret faaet Lejlighed til at brillere med sine forskellige smukke Typesorter. Skønnest tager Værket sig vistnok ud paa det anførte italienske Papir. Polyglottens Udgivelse var just ikke noget indbringende Foretagende, og af den aarlige Pension fra Spanien, som Plantin og Raphelengius skulde have havt efter dens Tilendebringelse, saa de aldrig en Hvid; desuden kom der adskillige kritiske Indvendinger frem imod Udgaven, mest fra den katholske Fanatismes Side. Men den typografiske Udstyrelse vakte Beundring i vide Kredse, — med Rette, hvorom man kan overbevise sig ved at se vort kgl. Bibliotheks Eksemplar.

De følgende Aar medførte efterhaanden mange Vanskeligheder for den udmærkede Bogtrykker, dels paa Grund af de politiske Forhold, dels fordi han anvendte saa meget paa sine Forlagsartikler, især de privilegerede Missaler, der først bleve til en stor Indtægtskilde for hans Efterfølgere. Sit Bogbinderi holdt han helt op med omtr. 1562: siden var der en Snes Arbejdere i dette Fag, som arbejdede for ham ude i Byen, idet han leverede Materialier. Men han var Forlægger, Trykker og Boghandler i én Person. Som Forlægger udgav han flere Gange Kataloger og var meget om sig for at skaffe sig gode Ting at forlægge*; man ser da ogsaa af hans Regnskabsbøger, at han kunde tjæne

* Plantin forlagde kun enkelte Bøger for Regeringens Regning, et mindre Antal for Forfatterne, endel saaledes at Forfatterne skulde tilskyde et Bidrag til Udgivelsen eller købe et vist Antal Eksemplarer. Kun sjælden gaves Honorar, i Form af Boggaver eller Frieksemplarer.

GERMANVS VALENS
 GVELLIVS, IANO VÆSIO,
 IANO VALENTI GVELLIO, GER-
 MANO VARADÆ SVIS,
 S. P. D.

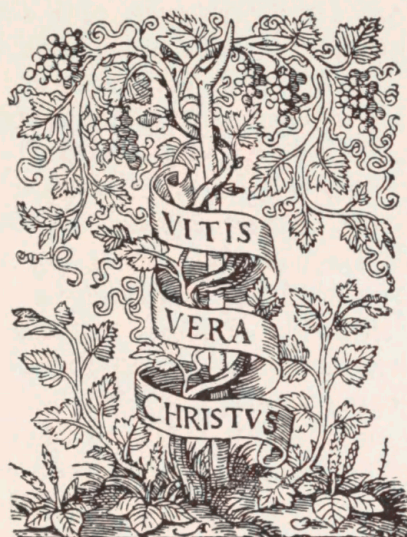

CCE iam tandem promissa nostra præstan-
 tur, & tela vobis, non nocturno illa quidem
 retexta dolo, sed temporum iniuria interpel-
 lata diu, pertexta exhibetur denique: non
 soli scilicet Penelopæ proci, sed & Odyssæ,
 Æneidi, virtuti & Musis sui sunt riuales.
 Neque enim Maronis interpretum copia
 me ab eodem officio & cōmentatione reuocauit, quin æmu-
 latione accensus, in id incumberem sedulò, ne tum τῶ μισικῶ
 μῆτιν ἀγνώειν viderer, cùm reiectis minus idoneis, in enarran-
 do Marone, magis consentanea conarer subtexere. Certè vt
 nec propositi mei fuit hac opera singulis vocum, verborumq;
 sonis insistere (cùm minutiarum cōmercia & scrutationes an-
 xia antiquitas nobis præriperit) locosque totos auctorum in
 rei rusticæ, vatîsve nostri sententiam aliam ab aliis congestos,
 huc etiam iteratò reuoluere; sic nec pudoris putavi mei com-
 municatas, suggestasque mihi ab amicis obseruationes pla-
 giaria turpitudine interuertere, mihiq; ascribere. Hanc meam
 religionem, fidemque & vos, ad quos honor noster pertinet,
 laudabitis, & tabulæ hæ ingenua nominū professione sparsæ
 & consignatæ, clarè loquētur. Verùm enim uerò quantum lu-

særdeles Meget paa mange Værker, 3 à 400 Procent, uagtet Salgsprisen i Almindelighed var alt Andet end høj efter Nutidens Begreber, — Folioudgaven 1575 af Vergil (165 Ark) solgtes f. Eks. for 3 Gylden og 5 Sous. En Lærebog i Bogholderi (1567), der kostede Plantin selv 286 Gylden og 6 Sous, indbragte ham 1200 Gylden. Men andre Sager, deriblandt af de største, satte han til paa, og hans Gæld til Papirfabrikanter o. Lign. steg slemt. Som Boghandler stod han i Forbindelse med Størstedelen af Europa, navnlig sørgede han stadig for at være repræsenteret ved Frankfurtermessen; men der kom snart den Tid, da Forholdene i de spanske Nederlande, først og fremmest Hertugen af Albas Rædselsregimente, hæmmede baade Handel og Industri og litterær Produktion (1576 blev Antwerpen plyndret). Plantin søgte i Oprørsaaene at holde sig gode Venner med det nationale Partis Førere uden dog at støde den spanske Konge aabenbart for Hovedet. Han blev Generalstaternes og Stadens Bogtrykker og fik som saadan en Understøttelse, besøgte af Erkehertug Mathias og af Prindsen af Oranien og forlagde Værker om disses Indtog, ja skrev et Vers til Vilhelm den Tause, »Fredsbringeren.« 1582 var hans Forretning næsten helt gaaet istaa: han skyldte 20,000 Gylden bort og overlod derfor Officinet i Antwerpen til Svigersønnerne *Raphelengius* og *Moretus*, begav sig selv til Leyden med tre Presser og indgav en lang Ansøgning til Kongen, hvori han bad om snarlig Betaling af de mange Penge, man efter hans Mening skyldte ham endnu for Polyglotten. At han blev i Leyden, der jo laa i den protestantiske, oprørske Del af Nederlandene, og trykkede Adskilligt der, toge Katholikerne ham temmelig ilde op. Fra Turin søgte man at faa ham til at nedsætte sig der; men deraf blev der Intet. Derimod rejste han 1585 til Kølñ; da han der imidlertid hørte, at Antwerpen havde overgivet sig til Alexander af Parma, den spanske General, og at roligere Tider vare ivente, begav han sig atter derhen og levede nu Resten af sit Liv i det gamle Hjem, idet *Raphelengius* fik Etablissementet i Leyden. Ved Laan, ved Held og ved Energi kom han ud over de pekuniære Vanskeligheder, og mange, omend ikke særlig betydelige, Tryksager saa Lyset fra hans Presser i hans seneste Aar. Ved sin Død, den 1. Juli 1589, var Plantin atter Nederlandenes ypperste Bogtrykker og Forlægger, med Filialer i Leyden og Paris, og kunde se stolt tilbage paa over 1600 Værker, der vare udgaaede fra hans Officin, Værker i alle Videnskaber saavel som i alle Formater.

Plantin havde fra 1557 til Trykkermærke en Haand med en Passer samt Indskriften »labore et constantia« (ved Flid og Udholdenhed). Med hans Valgsprog — det maa man indrømme — stemmer hans bestandige Stræben efter Fremskridt i mere end én Retning: han anskaffede sig fortrinlige Skrifter

fra Granjon, Guyot, v. d. Keere, han anvendte den største Omhu paa Korrekturen og han knyttede fremragende Lærde til sig, navnlig som Udgivere af klassiske Oldtidsforfattere. Han brugte (siges der) at hænge Korrekturark ud til almindelig Beskuelse, idet han udsatte Belønninger for hvem der kunde finde Fejl deri. Den lærde Filolog og Historiker *Justus Lipsius* stod i nært og stadigt Samkvem med Plantin: ham var det, som fik Plantin til Leyden; der holdtes et eget Værelse til hans Raadighed i den store Forlæggers Hus, og den samlede Udgave af hans Værker 1637 udgik fra de Plantinske Presser. Af andre store samtidige Lærde, som Plantin havde Meget at gøre med, kunne

Plantins Trykkermærke før 1537.

nævnes Botanikerne *R. Dodoens* og *Clusius*, Geograferne *Abr. Ortelius* og *Mercator* samt Møntkenderen *Hubert Goltzius*. Plantin var ingen Lærd som Manutierne eller Estiennerne, men en dannet Mand, der skrev flydende Latin, Fransk, Spansk og Flamsk og forsøgte sig i Digtekunsten og som Leksikonforfatter. Den praktiske Dygtighed var hos ham altid forenet med et idealt Sving.

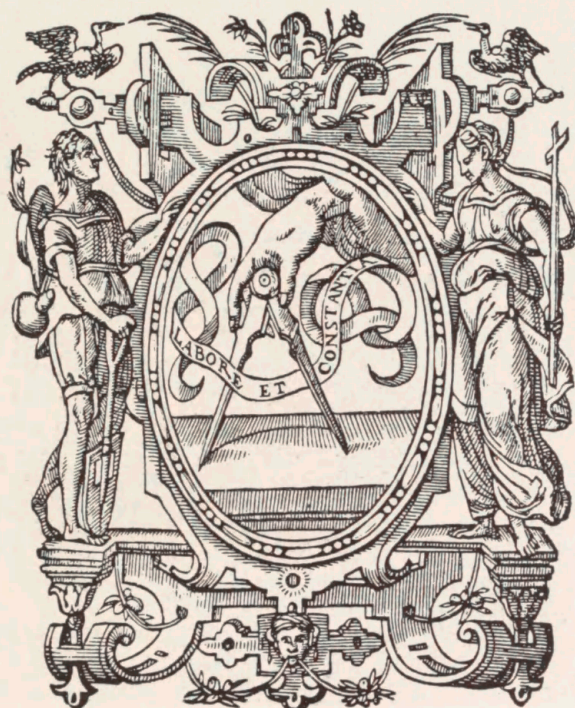
Som Arbejdsgiver synes Plantin ogsaa at have været forud for sin Tid. Han var en human Mand; derfor bleve hans Folk gerne længe hos ham, uagtet han krævede streng Orden i sine Værksteder. Og det var ikke nogen ringe Skare af Arbejdere, der flokkedes om ham: 22 Presser havde han i Gang i sin bedste Periode 1576, siges der, og allerede 1565 vare hans Folk 64 i Tallet:

5 Korrektører, 21 Trykkere, 18 Sættere, 3 Lærlinge, 1 Butikssvend, 2 Skriftstøbere og 16 af forskellig Art, d. v. s. Tegnere, Kobberstikkere, Snedkere o. Desl. Antallet steg yderligere i de paafølgende Aar, men sank saa atter betydelig i de daarlige Tider. De fik ikke Dagløn, men betaltes efter hvert enkelt Stykke Arbejde; en almindelig Trykker tjænte i Gennemsnit 105 Gylden om Aaret. I Værkstederne var der ophængt et trykt Reglement, som bl. A. forbød alle religiøse Tvistigheder mellem Arbejderne. Der stod ogsaa, at nye Lærlinge og Arbejdere skulde betale deres Del til en Syge- og Fattigkasse, hvoraf ikke blot Plantins egne Folk understøttedes i Nød og Trang, men ogsaa (efter Samraad mellem Plantin og hans Arbejdere) trængende Svende, som havde været mindst et halvt Aar der i Trykkeriet, og i det hele arbejdsløse Bogtrykkere. I 1572, da Plantin just havde meget travlt, gjorde hans Personale Strike. Han gav dem Alle Afsked og erklærede, at han vilde helt holde op med sit Trykkeri; de gave da efter og bleve efterhaanden antagne igen. Det var forresten ikke den eneste Strike i hans Værksteder.

Med Hensyn til Udstyrelsen af Bøger er en væsentlig Forandring, om just ikke Forbedring, knyttet til Plantins Navn. Fra hans Tid daterer nemlig Kobberstikkets Sejr over Træsnittet sig, navnlig for Titelillustrationens Vedkommende; omtrent fra 1568 kan man paavise denne Omvæltning. De svære Pladetryk med solide allegoriske Figurer, nederlandsk massiv Arkitektur, bugnende Frugtdynger osv. staa ikke synderlig godt til det egentlige Bogtryk; og man behøver ikke engang at drage de Holbeinske Træsni-Mesterværker frem til Sammenligning, men f. Eks. endel af Plantins Trykkeris egne Frembringelser, for at se det Paaklistrede og Uharmoniske ved den Udstyrelse, som holdt sig moderne indtil helt ind i vort Aarhundrede, omend modificeret i Retning af Lethed og Elegance ved det 18de Aarhundredes Illustrationer. Plantin trykkede mest med Antikva, og det en udmærket smuk Skrift af Mediæval-Karakter samt Kursiv; Gothisk kommer sjældnere for i hans Bøger. I Aaret 1575 ejede han 75 Skriftsorter, hvoriblandt græske og hebraiske af fortrinlig Form og et Par Skriveskrifter, samt 7 Nodeskrifter.

Da Christophe Plantin døde 1589, blev hans Forretning delt imellem hans Svigersønner. Den ene, den før omtalte Frans Raphelengius, Korrektør hos Plantin og tillige Professor i de østerlandske Sprog, fik Trykkeriet i Leyden og virkede der i mange Aar; en anden, *Egidius Beys*, som havde været Svigerfaderens mangeaarige Medhjælper ligesom Rapheleng, fik Filialen i Paris; men Huset i Antwerpen tilfaldt Jan Moretus, Plantins Rejsende og senere Bogholder, gift med hans Datter Martine. Under denne Mand og hans Efterkommere hævdede Forlaget og Trykkeriet sit gode Ry i det gamle Hus

gennem lange Tider, især under Jan Moretus's Søn Balthasar; men det kunde dog ikke undgaas, at der kom en Periode, da nyere antwerpenske Firmaer fordunklede det gamle, saa at dets Anseelse var stærkt paa Hellingen. Edouard Moretus, som arvede det Plantinske Etablissement i 1865, forsøgte endnu engang at puste lidt Liv i det; men da det ikke lykkedes ham, solgte han i 1876 Bygningerne med Alt hvad deri var til Byen Antwerpen for 1,200,000 Francs.

Plantins Trykkermærke efter 1537.

Nu er »Musée Plantin-Moretus« en Seværdighed, som man ikke let ser Magen til andetsteds. Det har ikke det kunstlede, sammenstykkede Præg, som Museer sædvanlig have, men gør et eget betagende Indtryk som en ualmindelig velbevaret Renaissance-Privatbygning, rig paa historiske Erindringer og fyldt med kostelige Kunstskatte og litterære Samlinger af højt Værd. Inde i Gaarden breder en gammel »Vild-Vin« sig over den ældste Trykkeribygningens Façade, en smuk Buegang pryder en af Gaardens Fløje, og Marmorbuster af Plantin selv

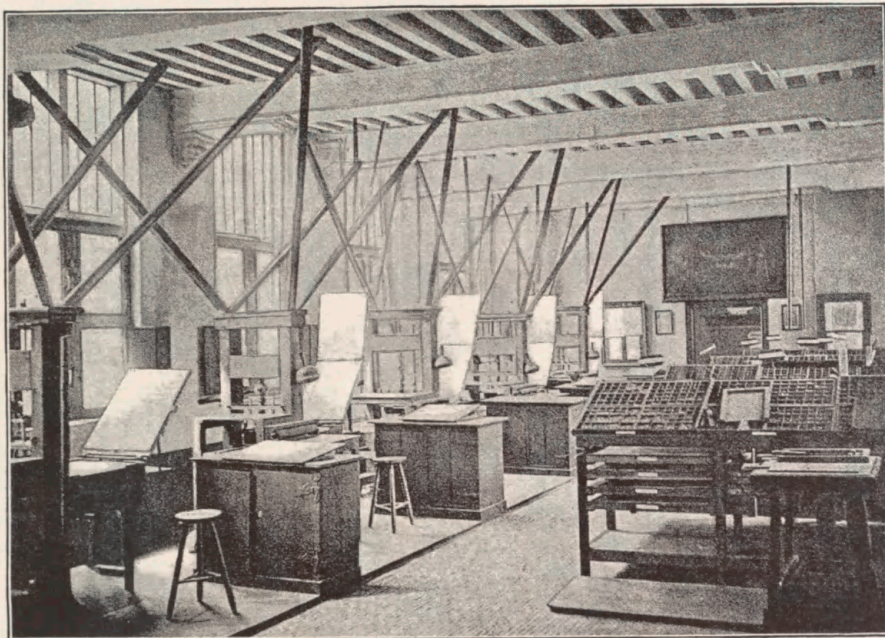
og de mest fremragende Medlemmer af Slægten Moretus se ned fra de Mure, indenfor hvilke disse Hædersmænd færdedes og virkede. Man kommer ind i Familjens Beboelsesrum med prægtige Lofter, Møbler og Tapeter og med Familieportræter, malede af de ypperste Kunstnere, som Rubens i egen Person; i Kontoret, hvor Firmaets Bøger og Pengekister forvaredes bag jærngittrede Vinduer; i Korrektørernes Værelse, hvor Intet er forandret siden Begyndelsen

Gaarden i Musée Plantin-Moretus.

af det 17. Aarhundrede, ligesaa lidt som i Lipsius' Stue, hvor endnu den berømte Lærdes Læderstol og Egebord staar fra den Tid, da han besøgte sin Forlægger og Ven, og underviste hans Dattersøn. I et Rum gemmes alle Typer, som det Plantinske Officin har benyttet, og i det egentlige Trykkeri staar der syv gamle Presser, de to brugte af Plantin selv. Saa er der et Værelse med gammelt Værktøj, udmærket bevaret; fremdeles Butikken med Disk, Almanak og Guldvægt, og Arkivet med Firmaets Privilegier og Regnskabsbøger

og dets uhyre Korrespondance med Kejsere, Konger og andre Stormænd — ikke mindst med dem i Aandens Verden. Med Afbenyttelse af de i Museet forvarede Dokumenter har *Max Rooses* udarbejdet sit store og smukke Værk om Christophe Plantin (Antwerpen 1884, Folio)*. De rige Bog- og Kunstsatte, som Familien har samlet sig gennem Tiderne og som staa i nærmere eller fjernere Forbindelse med dens Forretningsvirksomhed, ere grupperede i den skønneste Orden i en Række Sale. Der er en højst værdifuld Samling af Raderinger

Trykkerstuen i Musée Plantin-Moretus.

og Kobberstik, Masser af Tegninger, Træklodser og Kobberplader til Bogillustration, Porcellænsamlinger og et stort Bibliothek, omfattende dels Plantins og hans Efterfølgeres egne Tryk, dels et Udvalg af det Bedste og Mærkeligste paa Typografiens Omraade, navnlig fra Tiden før Plantin: der findes Sjældenheder af første Rang i denne Bogsamling, som Firmaets Grundlægger lagde Grunden til i 1555.

* Dette har væsentlig afgivet Materiale til nærværende lille Skildring.

Disse minderige Rum besøgte i Aar af en Skare Delegerede fra de fleste europæiske Lande, der holdt Kongres («Conférence du Livre») i Dagene fra den 7. til den 9. August. Festlighederne ved dette Møde synes at have været vellykkede nok; mindre Udbytte synes man at have haft af Forhandlingerne, men saaledes gaar det jo gerne ved slige Lejligheder. Der disputeredes om nye, internationale Formatbetegnelser istedenfor de gamle: Folio, Kvart, Oktav; om belgisk Bogbinderi (som staar temmelig langt tilbage); om ensartet og bekvemt Format for officielle Tryksager; om Udlaan af Haandskrifter fra offentlige Bibliotheker osv. En Udtalelse er værd at fremhæve som frisindet og fornuftig, nemlig Leydener-Bibliothekaren *Du Rieu's* Erklæring, at hans Bibliothek over tusend Gange havde laant ud til Alverdens Kanter, siden han blev dets Chef, men at de paagældende Sendinger ikke i et eneste Tilfælde havde haft nogen Skade deraf. Skøndt man jo var et Aar paa den anden Side af Firehundredaarsdagen for Plantins Død, havde Mødet — for en Del — Præg af en Mindefest for den store Bogtrykker, saaledes ved et omdelt Festskrift og Diplom; det sidste var trykt i Plantin-Huset med hans Skrifter. Her i Byen foranstaltede »Forening for Boghaandværk« i Oktober en lille Plantin-Udstilling, ved det kgl. Bibliotheks Medvirkning og med indledende Foredrag af Bibliothekar, Dr. *Chr. Bruun*.

